

**Pénzesgyőr Község**  
**Örökségvédelmi Hatástanulmánya**

**2004. ÁPRILIS**

## ***Tartalomjegyzék:***

### **1. A TELEPÜLÉS HELYE**

### **2. TÖRTÉNET ÉS TÖRTÉNETI EMLÉKEK**

2.1 A helyiségnév eredete

2.2 A település története

2.3 Régészeti örökség

### **3. TERMÉSZETI KÖRNYEZETTEL KAPCSOLATOS ADOTTSÁGOK**

3.1 Természet, táj, tájhasználat

3.2 Településhálózat – településszerkezeti összefüggések

### **4. BELTERÜLET**

4.1 Településkép - utcaképek

4.2 Településszerkezet - területhasználat

### **5. TELEPÜLÉSKARAKTER**

5.1 Telekszerkezet - telekhasználat

5.2 Beépítési mód és épülettípusok

### **6. ÉPÍTETT ÉRTÉKEK**

6.1 Műemléki védetség alatt álló ingatlanok

6.2 Helyi védelemre javasolt épületek, objektumok

### **7. ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ELEMZÉSE**

### **8. TERÜLETHASZNÁLAT ÉS TERÜLETÁLLAPOT A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG ÖSSZEFÜGGÉSRENDSZERÉBEN**

# **Pénzesgyőr Község ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY**

## **1. A TELEPÜLÉS HELYE**

Pénzesgyőr Veszprém megyében a Magas- vagy Öreg-Bakonynak középpontjában, hegyektől övezett medencében a Gerence patak mentén fekszik. A pénzesgyőri kismedencét északról a Som-hegy (653 m), nyugatról az Iharostető (413 m), délről a Májer-hegy (400 m), délkeletről a Kőrísgyőr (443 m), keletről a Köves-hegy (490 m) határolja.

Domborzati viszonyai miatt a községet a vasút elkerülte. Közúton is csak Zirc-Bakonybél-Pápa közúton közelíthető meg. Autóbusz közlekedése jó. Zirc mindössze 10, Veszprém 30, pápa 44 km távolságban van tőle. Budapesttel, a Bakonybél-Budapest távolsági járatok révén, évtizedek óta közvetlen összeköttetése van. A távolság miatt ez azonban csak az utazást könnyíti meg, gazdasági hatása a község fejlődésére nincs.

Fontosabb, hogy néhány évvel ezelőtt a Lókút - Hárskút közti bitumenes összekötőút megépítésével Veszprém még közelebb, 25 km-re került hozzá.

## **2. TÖRTÉNET ÉS TÖRTÉNETI EMLÉKEK**

### **2.1 A helyiségnév eredete**

Nevét a község határában található pénz alakú kővületekről kapta. E kővületek a névadói a Som-hegy oldalában található Kis- és Nagy-Pénzlik nevű barlangoknak is.

### **2.2 A település története**

Újkőkori leletek és késő bronzkori halomsírok bizonyítják a község ősi lakottságát. A mai Pénzesgyőr területe a középkor folyamán lakatlan terület volt. A község mai területén összefüggő erdőség volt. Pénzesgyőr környékéről először 18. századi honismereti irodalom tett említést a polihisztor Bél Mátyás kéziratosaiban.

Pénzeskút pusztát gróf Eszterházy János telepítette be az 1700-as évek elején római katolikus németekkel, kisebb részt szlovákokkal és magyarokkal, akik később beleolvadtak a többségi lakosságba. 1790-es években jött létre a pénzeskúti ipartelep, az üveghuta, ahol 1816-ig dolgoztak a munkások, zömében németek.

Az 1890-es végétől kezdve a túlnépesedő Pénzeskút munkaképes népessége három irányba áramlott ki: a fiatal és középnemzedék megalapította a Gerence Pénzeskúttal szembeni oldalán, Szentgál határában Kőrísgyőr pusztát és részt vett Iharos és Antalháza puszták kialakításában, a Pénzeskutat körülölelő erdők kiirtásában.

A két világháború között a három település közigazgatási, jogi helyzete lényegesen nem változott. Pénzeskút pusztája Lókút község részeként az olaszfalui, míg Kőrissyőr és Antalháza pusztája a szentgáli körjegyzőség részeként maradt. A második világháború alatt és után sokan települtek át Németországba, majd később több családot ki is telepítettek.

Pénzesgyőr fiatal község, melyet három pusztája, Pénzeskút, Kőrissyőr, Kerteskö közigazgatási egyesítésével 1956-ban szerveztek községgé.

Közülük a legrégebbi Kerteskö, melynek neve már 1037-ben szerepel a bakonybéli apátság alapítólevelében. Ez a ménes több igen híres versenylovat adott a magyar sportnak, öregbítve ezzel a magyar lótenyésztés hírét (Kincsem, Imperiál). Ma a ménes a Bábolna Rt. tulajdonában van, egy kis saját múzeumot is alapítottak a díjak, trófeák bemutatására. A ménest közelebbről csak engedéllyel lehet megtekinteni.

A lakosság főként erdő- és földműveléssel foglalkozik. A községhez tartozik a híres kerteskői ménes. A legelésző ménes alatti domboldaltól veszi kezdetét a Gerence völgy egyik legszebb turista útvonala a Szömörkén át a bakonybéli Szentkút irányába. A község kiválóan alkalmas csendes, nyugodt pihenésre. Kedvelt vadászterület a környező erdőség.

## 2.3 Régészeti örökség

### Értékmérés

#### Régészeti lelőhelyek Pénzesgyőr közigazgatási területén

A település teljes környezetében bronzkori telep helyezkedik el. Kerteskö és Pénzeskút között halomsírok találhatók, ettől északra településnyomok. A Bakonybélbe vezető úttól keletre, Pénzeskút északi határa felett szintén bronzkori temető terül el. Az Akli felé keleti irányba vezető út mindkét oldalán ugyancsak bronzkori leletek kerültek elő.

Régészeti lelőhellyel érintett helyrajzi számok:

03/9, /17, 0101/1, /3, /4, 0102, 0104, 0105, 096/18, 092/3, 06-b,c,f,  
06-n,m,g, 012, 024, 027/6, /8, 023,

### Hatásvizsgálat és javaslatok

A község külterületének a régészeti területekkel érintett részei szántók, kisebb részben erdők és gyepesek, illetve egy esetben érinti gazdasági terület egy kis részét. Régészeti szempontból alapvetően fontos, hogy minden lelőhelyet érintő munkálat esetében, továbbá minden olyan esetben, ahol lelet vagy jelenség kerül elő, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt értesíteni kell.

Az esetleges építkezéseknél a megelőző régészeti feltárás mindenképpen szükséges. A halomsírokkal borított domboldalon kerülendő minden építési tevékenység.

A nyilvántartott és azonosított lelőhelyek egy része szántó terület. A szántás – különösen a mélyszántás, talajlazítás – folyamatos állagromlást okoz az érintett lelőhelyekben. Tartós, tőnnévtizedes használat során pedig teljes megsemmisüléssel fenyeget. Ezeken a területeken a szántóként való használatot, mint az eddigi használati módot, korlátozni ugyan nem szükséges, de javasolt a művelési ág megváltoztatása oly módon, hogy az a lelőhelyek tartós és további romlásával nemjáró fennmaradását garantálja: javasolt a gyepterület művelési ág és ennek megfelelően a füvesítés utáni legelőként való hasznosítás.

A felszínen is látható, szétszántott jelenségek által mutatott súlyos károsodás, végső megsemmisülés közeli állapot egyik lelőhely esetében sem áll fenn, ezért sem a szántás azonnali beszüntetését, sem a területek régészeti feltárását nem tartjuk szükségesnek.

A lelőhelyek kisebb része gyepvel fedett. Ezeket a lelőhelyeket közvetlenveszély nem fenyegeti, de egy esetleges talajfeltörés vagy tereprendezés során a lelőhelyeket bolygatás, illetve részbeni megsemmisülés érheti. Mivel a pontos kiterjedések kétségesek, a területeket érintő ilyen, a talaj bolygatásával is járó tevékenységek végzését ezért minden esetben külön engedélyhez kell kötni. A gyepterület, legelő művelés, illetve a mocsaras, kákás területek a régészeti lelőhelyek állapotának megőrzése szempontjából kifejezetten kedvezőek. Épp ezért törekedni kell e területek megőrzésére és lehetséges kiterjesztésére a régészeti lelőhelyeken és környezetükben. Tereprendezés, vagy művelési ág megváltoztatásának szándéka esetén feltétlenül a KÖH előzetes engedélyét kell kérni.

A lelőhelyek területének kis részén a művelési ág erdő. A kialakult használat további veszélyeztetést nem jelent, de az erdőműveléshez általában kapcsolódó műveletek (pl.: telepítés, fásítás, tuskózás) elvileg a lelőhely részbeni bolygatásával járhatnak. E tevékenységeket ezért lehetőleg a jövőben is kerülni kell. Amennyiben ezek során régészeti jelenséget észlelnek, vagy leletek kerülnek elő, haladéktalanul értesíteni kell a területileg illetékes múzeumot és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt, ahol a további teendőkről nyilatkozni tudnak.

Amennyiben a régészeti érdekű területeken kívül kerülne elő lelet vagy jelenség, akkor az alább részletesen is leírt jogszabályok szerint kell eljárni.

### **Érintett területen követendő eljárás, jogok és kötelezettségek**

(Vonatkozó hatályos jogszabályok és tartalmuk)

A nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében minden az eddigi használattól eltérő hasznosításhoz, építkezéshez a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) előzetes (hatósági vagy szakhatósági) engedélyre van szükség (2001. évi LXIV tv. 63. § (2) a) és (4) a)). Ezért már a tervezés előtt érdemes a hivatal előzetes nyilatkozatát kérni (2001. évi LXIV tv. 65. § (1), hogy az adott beruházáshoz, hasznosításhoz (pl. építkezés, művelési ág változása, belterületbe vonás, stb.) hozzá fognak-e járulni, s ha igen, akkor milyen feltételekkel. A beruházás feltételeként esetleg előírt régészeti feltárás költségei ez esetben a beruházót terhelik, mivel az ő érdeke a már ismert lelőhely megbolygatása (2001. évi LXIV tv. 22. és 23. § ; 18/2001. NKÖM rendelet 14. §). Az ilyen területeket ezért a talaj 30 cm mélységet meghaladó bolygatásával járó tevékenységekkel vagy beruházásokkal (pl. építkezések) lehetőleg el kell

kerülni, amennyiben pedig a beruházás máshol nem valósítható meg, vagy ez esetben a költségek aránytalanul megnövekednének, akkor a lelőhelyet előzetesen fel kell tární. A lelőhely jelenlegi használati módját csak akkor kell korlátozni, ha annak folytatásától a lelőhely súlyosan károsodhat, vagy fennáll a megsemmisülés veszélye. Lelőhelyen engedéllyel végzett tevékenység során nem várt esetben előkerülő jelenség vagy lelet előkerülésekor – a jogszabályokkal összhangban – a végzett tevékenységet e területeken is azonnal fel kell függeszteni, s a területileg illetékes múzeum, illetve a KÖH nyilatkozatát kell kérni a további teendőkről. A kutatás költsége ilyenkor is a bolygatást okozó tevékenység végzőjét terheli, de más forrásokat is be lehet vonni. A hivatalnak a munka felfüggesztése esetén lehetősége van kártérítés fizetésére, kisajátítás kezdeményezésére vagy régészeti védelem megindítására.

A régészeti lelőhelyben vagy a leletben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése büntetendő cselekmény (BTK hatálya alá esik), továbbá örökségvédelmi bírság kirovását eredményei (2001. évi LXIV tv. 82-85. §; 191/2001. Korm. rendelet).

A KÖH a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendeletben foglalt esetekben és tartalommal örökségvédelmi hatástanulmány elkészíttetéséhez kötheti szakhatósági állásfoglalásának megadását. Ez vonatkozik egyrészt a már ismert lelőhelyekre, másrészt a nagyobb felületet érintő beruházásokra bármely területen. A tanulmány elkészíttetése a beruházót terheli, készítésére a nevezett rendeletben feljogosítottak vállalkozhatnak.

### **Régészeti érintettség és a tervezés**

A talaj bolygatásával járó tevékenységek során régészet szempontból kiemelten vizsgálandó területek általában véve a tervezett aszfaltos utak építésével érintett területek, belterületbe vonni kívánt új területek, ipari hasznosításra kiszemelt területek, egyéb beépítésre szánt területek, illetve az erdősíteni vagy vízzel elárasztani tervezett földrészletek. Ezeken a területeken beruházás tervezése esetén, már a tervezés legelején javasolt a KÖH előzetes állásfoglalásának beszerzése. Ebben a hivatal nyilatkozni tud arról, hogy az érintett területen időközben vett-e nyilvántartásba régészeti lelőhelyet, illetve, hogy az adott beruházás megvalósításához milyen feltételekkel fog majd hozzájárulni. A KÖH állásfoglalásának kialakításához a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelettel összhangban elrendelheti örökségvédelmi hatástanulmány elkészíttetését.

A jelen hatástanulmány a készítés időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján készült. A község területén időközben előkerülő lelőhelyekről a KÖH vezet közhiteles nyilvántartást. Javasolt minden tervezett beruházás előtt a lelőhellyel való érintettségről meggyőződni.

A HÉSZ-ben javasolt szövegrész:

1. Pénzesgyőr teljes közigazgatási területén a régészeti értékek védelméről gondoskodni kell. Ennek megfelelően az TRT szabályozási tervlapjain jelölésre kerültek az ismert régészeti területek. Ezen területeken az építési tevékenység során minden esetben értesíteni kell a régészeti hatóságot a szükséges előzetes feltárás ill. leletmentés érdekében. Az építési tevékenységet csak ez után szabad megkezdeni és bármilyen

- újabb lelet előkerülésekor az építkezés szüneteltetésével ismét értesíteni az illetékes hatóságot.
2. „Nyilvántartott régészeti lelőhelyeken az építési engedélyezési eljárások során a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. Tv. 63. §-a alapján szakhatóságként jár el. Különös figyelmet kell fordítani a nevezett törvény 10.§ (1) és 22.§ (1) bekezdés előírásaira.
  3. Ha a földmunkák során váratlan régészeti emlék, lelet kerül elő, a Kövt. 24. §-a alapján kell eljárni.

### 3. TERMÉSZETI KÖRNYEZETTEL KAPCSOLATOS ADOTTSÁGOK

#### 3.1 Természet, táj, tájhasználat

Pénzesgyőr a Bakonyban fekvő, táji, természeti értékekben gazdag, gyönyörű tájképi adottságokkal rendelkező település. Bár természetvédelmi oltalom alatt álló terület, a Magas-Bakonyi Tájvédelmi Körzet Pénzesgyőrnek csak kis részét, az É-i egybefüggő erdőterületeket érinti, a közigazgatási terület többi részén további jelentős nagyságú, táji, természeti értékekben gazdag terület található, melyek az illetékes természetvédelmi hatóság, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság nyilvántartásában ún. természeti területként szerepelnek. A táji, természeti értékek gazdag tárháza a település távlati területfelhasználását alapvetően meghatározza.

##### *Védelmet igénylő táji, természeti értékek:*

- a Magas-Bakonyi Tájvédelmi Körzet területén lévő erdőterületek, erdőrezervátumok
  - a természeti területként nyilvántartott természetközeli gyepek és erdőterületek
  - ökológiai folyosók
  - természeti emlékek:
    - botanikai értékek (ösbükkök)
    - geológiai képződmények (gugyor, Oltár-kő)
    - források: Judit-forrás, Zoltay-forrás
- táji értékek (vallási emlékek, kőkeresztek)
- a kedvező tájképi megjelenés, a kedvező feltáruló látványok

A javasolt külterületi területfelhasználás a természeti adottságokra épülő tájhasználat, a tájkarakter védelmén alapul, melynek elérése érdekében az egyes területfelhasználási egységeken belül differenciált övezeti rendszer kialakítása indokolt.

##### *Védendő tájhasználatú mezőgazdasági terület:*

A természeti területként nyilvántartott, valamint az ökológiai hálózatban jelentős szerepet játszó, többnyire gyepek művelési ágú mezőgazdasági terület. E területek jelenlegi állapotukban őrzendők meg, ezért tájhasználatukat elsősorban a védelmi érdekeknek kell alárendelni.

A táji, természeti értékek védelme érdekében az övezetben az alábbi előírások betartását tartjuk szükségesnek:

- javasoljuk a művelési ágak - különös tekintettel a gyepekre – megtartását,

- a tájkaraktert módosító gazdasági épületek, valamint lakóépületet is magába foglaló egyéni gazdaságok kialakítását az övezetben nem javasoljuk,
- a tájképet jelentősen módosító hatása miatt az övezetben nem javasoljuk kerítések kialakítását, elhelyezését, kivéve az erdőterületekkel határos mezőgazdasági területeket, ahol vadvédelmi célú kerítés létesíthető,
- a természeti értékek védelme érdekében e területeken továbbá javasoljuk az extenzív jellegű, természet-, ill. környezetkímélő gazdálkodás folytatását, a mezőgazdaságban használt kemikáliák – műtrágyák és növényvédőszeresek használatának mellőzését.
- Az övezetben nem folytatható olyan tevékenység, ill. nem helyezhető el olyan létesítmény, amely a jelenlegi állapotot rontja, a meglévő növényállományt, ökoszisztémákat és egyéb természeti képződményeket veszélyezteti, a tájkép jellegét megváltoztatja. A kialakult tájhasználatot megváltoztatni kizárólag a természeti állapothoz közelítés érdekében szabad.
- Az övezet területén ösztönözni kell az extenzív jellegű, természet-, ill. környezetkímélő gazdálkodást.

#### ***Védett erdőterület:***

A természeti, táji értéket képviselő, a Magas-Bakonyi Tájvédelmi Körzeten belüli, ill. a BfNP Igazgatóság nyilvántartásában természeti területként nyilvántartott erdők. Ezen erdőterületek a közigazgatási terület É-i és D-i részén nagyobb összefüggő területet alkotnak, a közöttük lévő széles sávban pedig kisebb-nagyobb foltokat képeznek. A gyepterületekkel együtt ezek a foltszerű elemek biztosítják az említett É-i és D-i összefüggő természetszerű elemek között az ökológiai kapcsolatot.

A védett erdőterületen a táji, természeti értékek megőrzése, a természetes, ill. természetközeli ökoszisztémák megóvása biztosítandó. Védett erdő övezetben a természetvédelmi hatóság által meghatározott feltételekkel kizárólag természetközeli erdőművelés (szálaló vágás, őshonos fafajokkal történő erdőtelepítés, erdőfelújítás), ill. a természetvédelmet szolgáló vadállomány-kezelés folytatható.

A Magas-bakonyi Tájvédelmi Körzet erdőterületei közül Pénzesgyőr közigazgatási területén a 2/2000. (III.24.) KöM rendelet által erdőrezervátummá nyilvánított erdőterületek: a 08 hrsz-ú területből a 9F, 9G, 9NY, a 09 hrsz-ú területből az 5A, 5B, 5C, 5NY, 8A, 8B, 8C, 8D, 8E, 8F, 8G, 8NY, 8TI, a 010 hrsz-ú területből az 1A, 4A, 4B, 4NY erdőtervi jelű területek. Az erdőrezervátumként nyilvántartott területeken a természetes folyamatok szabad érvényesülését, valamint a kutatási tevékenység feltételeinek megteremtését kell biztosítani.

#### ***Védő erdő:***

Az ökológiai folyosók közül kiemelkedő az É-D-i irányban kirajzolódó, vízfolyások, árkokat kísérő beerdősült, ill. cserjésedő gyepterületek, melyek közül a védett erdőbe nem soroltak.

#### ***Vízgazdálkodási terület:***

Értékes tájalkotó elemek az ökológiai hálózatban is alapvető szerepet játszó, a közigazgatási területet, ill. belterületet átszelő vízfolyások. A vízfolyások külterületi szakasza többnyire természetközeli növényzettel (gyep- és erdőterületek) kísért, a belterületi szakasz viszont meglehetősen kopár. A vízfolyások ökológiai értékének növelése, az ökológiai kapcsolat



folytonosságának biztosítása érdekében a Belterületi zöldfelület-fejlesztési javaslatban ismertetett fejlesztéseket, növénytelepítéseket javasoljuk megvalósítani.

#### ***Geológiai Tanösvény (Pénzesgyőr-Hárskút):***

A PANGEA Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület által kiépített és fenntartott 12 kilométer hosszú, gyalogosan és kerékpárosan is bejárható tanösvény Pénzesgyőr és Hárskút településeket köti össze, felfűzve az útvonalra a Bakony északi részének geológiai érdekességeit.

Kiinduló pontja az egyesület pénzesgyőri oktatóközpontja, jelzése pedig az átlós kék sáv. Meglévő erdészeti utakat és ösvényeket használtak fel a nyomvonal kijelölésénél, ezért akár gyalogosan, akár kerékpárral is könnyen bejárható. Ez utóbbi azért előnyös, mert ha szükséges, a végpontról könnyebben vissza lehet jutni a kiindulás helyére.

Mivel táblák nincsenek a tanösvény mentén, ezért egyéni bejárás előtt érdemes tájékozódni, információkat gyűjteni az egyesületnél. Az oktatóközpont programjain való részvétel esetén bejárására sor kerül, hiszen a bemutatott anyag szorosan kapcsolódik az oktatási témákhoz.

Védendő természeti értékek a Judit-, a Tücsök-forrás és az Oltár-kő.

### **3.2 Településhálózat – településszerkezeti összefüggések**

Pénzesgyőr község a Közép-Dunántúli régióhoz, Veszprém megyéhez és a Zirci Statisztikai Kistérséghez tartozik.

Pénzesgyőr Veszprémtől 35 km-re Győrtől 75 km-re, Zirc és Pápa között félúton fekszik. Veszprémet Győrrel összekötő 82-es sz. főút zirci leágazásáról közelíthető meg.

A településsel határosak Bakonybél, Hárskút és Zirc.

## **4. BELTERÜLET**

### **4.1 Településkép - utcaképek**

A település falusias jellegű, széles, nyílt árkos, terephez illeszkedő, három egyutcás beépítésű településrészről áll.

Az egész Kőrös utca az építészeti és településképi értékek megőrzése érdekében helyi utcaképvédettségre javasolt. A meglévő épületek állagmegóvása abban az esetben is szükséges, ha azok használaton kívül állnak.

### **4.2 Településszerkezet - területhasználat**

A lakott területek a terepalakulatoknak megfelelően fejlődtek. A község 3 fő részre tagozódott 1956-ig, Pénzeskútra, Kőrösgyőrré és Kertesköre.

A Fő utca elején katolikus templom található. A temetőtől nem messze helyezkedik a polgármesteri hivatal, melyben az önkormányzati iroda és az orvosi rendelő, könyvtár is helyet kap.

A Fő utcában és a Béke utcában még megoldandó az utcák fásítása. Parkosításra, rekreációs lehetőségek biztosítására van igény.

Törekedni kell a fenti csak Pénzesgyőrré jellemző jelleg megőrzésére, ez által megőrződik a település egyedisége és egyúttal megalapozódik gazdaságos fejleszhetősége, kialakul egy összefogott településkép, így az utcaképek, beépítési módok, településkép és műemlékvédelem.

## **5. TELEPÜLÉSKARAKTER**

### **5.1 Telekszerkezet – telekhasználat**

A településre szalagtelkes telekrendszer jellemző. A telkek beépítésének jellege csaknem mindenhol oldalhatáron álló beépítés. Az új utcát (Bocskai) oldalhatáron álló új beépítés jellemzi.

### **5.2 Beépítési mód és épülettípusok**

A beépítési mód jellemzően oldalhatáron álló, az északi, illetve ahhoz közeli oldalra állítottan, az utcához minimális előkerttel vagy anélkül csatlakozóan. A falusias életformának megfelelő épületek hagyományos alaptípusa már csak elvétve található meg. Ezek jellemzői a macskalépcsős oromfalak, vakolt, vakolatkerettel kihúzott homlokzatok, utcai homlokzaton a hagyományos 2/3 osztású fa anyagú ablakok

Az idők során szerencsésebb esetben a tornácokat – többnyire üvegezett verandaként – beépítették, így láthatóan meg tudott maradni az eredeti épülettömeg.

## **6. ÉPÍTETT ÉRTÉKEK**

### **6.1 Műemléki védettség alatt álló ingatlanok**

A község területén nincs a műemlékjegyzék szerint műemlék épület. Ettől függetlenül a faluképileg értékes régebbi épületek tömege és formája szükséges, hogy mérvadók legyenek az új épületek kialakításakor.

A településen két újkori kúria is áll - Fischer és Rainprecht kúriák, bár ezek sem műemlékek lehetséges megóvásuk szükséges.

### **6.2 Helyi védelemre javasolt épületek, objektumok**

- Településképi védettségű az egész Kőrös utca

- Helyi védelemre javasolt épületek:

Kőrös utca 2, 4, 13, 14, 15, 30, és hrsz:193

Fő utca 16 és 21 valamint a hrsz 101



Kóris u. 2-4.



Kóris u. 13.



Kóris u. 14.



Kóris u. 15.



Kőri u. 30. utcai homlokzat



Kőris u. 30. udvari homlokzat



193. HRSZ főépület



193. HRSZ melléképítmény



Fő u. 16.



Fő u. 21.



101. HRSZ közelről



101. HRSZ távolról

## 7. ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ELEMZÉSE

A település örökségi értékeinek az állapota mind a felújítás módját, mind a műszaki állapotát tekintve megfelelő, környezeti minőségük rendezett.

## 8. TERÜLETHASZNÁLAT ÉS TERÜLETÁLLAPOT A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG ÖSSZEFÜGGÉSRENDSZERÉBEN

A táj és a település egymáshoz viszonyított kapcsolata harmonikus, a község kiemelkedően jó környezetminőséggel rendelkezik, ahol helyileg védendő épületek, régészetiileg védett és természetvédelmi oltalom alatt álló területek jó minőségben, változóan gazdag használattal találhatók.

Jelenleg környezetkárosító források és használat visszafordíthatatlan változást nem okozhat ezek állapotában. Az értékeket megőrző, fenntartható fejlődés javasolható abból a célból, hogy a település ezen erőforrásait a saját fejlődésének, lakosságmegtartó képességének és idegenforgalmat vonzó befektetéseinek céljára hasznosíthassa.

Ezért lényeges az alábbi szempontok alapján a jövőformáló tervek kialakítása:

- csak a természeti, táji környezet adottságait tiszteletben tartó, ahhoz illeszkedő, illetve azzal, mint forrással számoló tevékenységek folytathatók,
- a múlt sikeresnek bizonyult elemeire szervesen épülő, a hagyományokat, tradíciókat folytató társadalmi, kulturális, gazdasági struktúra folytatható.

A fejlődés céljából történő beavatkozások kettős célt szolgálnak, részben segítik a táji, környezeti és épített értékek megőrzését, megújulását, szemléletessé és érzékelhetővé tételét, részben a természeti környezetbe történő beavatkozással abba illeszkedő társadalmi, gazdasági változások teremtése igényeknek adnak teret.

Az eredeti állapot fenntartásának elemei:

- az ökológiai hálózat visszaállítása eredeti állapotába, a hiányzó elemek kiegészítésével,
- tájidegen növényzet cseréje,
- tájsebek begyógyítása,
- a település kialakult szerkezetének, struktúrájának megtartása,
- a helyi védelemre javasolt épületek és környezetük, valamint a településképi védelemre javasolt Kőrös utca megújítása és méltó bemutatása.

Az illeszkedő fejlesztés céljából a szabályozás eszközeivel kell megoldani a környezet érzékeny beavatkozást.